

УДК 378.126:371.134: 63

STUDYING THE MOTIVATION COMPONENT OF THE PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL COMPETENCE OF THE FUTURE TEACHERS OF THE HIGHER EDUCATION**ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ****Teslyuk V.M./ Теслюк В.М.***s.psihol.s., as.prof. / к. психол.н.*

ORCID: 0000-0003-1112-428x

SPIN: 6504-4894

Kurinna A.O./Курінна А.О.*magistr /магістр**National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,**Kyiv, Heroes of Defense 15, 03041**Національний університет біоресурсів і природокористування України**Київ, Героїв Оборони 15, 03041*

Анотація. У статті професійно-педагогічну компетентність майбутніх викладачів закладу вищої освіти визначено як інтегративну характеристику, зумовлену сукупністю знань, умінь, навичок, особистісних якостей, що забезпечує здатність педагога виконувати професійно-педагогічні функції, регламентовані освітнім стандартом та освітніми нормативними документами. У структурі професійно-педагогічної компетентності майбутнього викладача ЗВО виділено чотири компоненти: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний. Досліджено мотиваційний компонент професійно-педагогічної компетентності майбутніх викладачів ЗВО. Серед причин, які унеможливають викладацьку діяльність, більшість респондентів вказали на небажання викладати, оскільки вони орієнтовані на роботу в інших сферах діяльності.

Ключові слова: професійно-педагогічна компетентність, майбутній викладач закладу вищої освіти, структурні компоненти професійно-педагогічної компетентності, мотиваційний компонент.

Вступ. Вхідження України до європейського освітнього простору зумовлюють зміни процесу підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти, орієнтують на досягнення європейських та світових освітніх стандартів. Ці зміни, в першу чергу, стосуються процесу підготовки майбутніх викладачів закладу вищої освіти, так як саме вони будуть готувати в найближчому майбутньому фахівців для різних сфер діяльності згідно запитів роботодавців. Тому актуальним є проблема дослідження професійно-педагогічної компетентності майбутніх викладачів ЗВО.

Структуру професійної компетентності викладача досліджували М. С. Головань, О. І. Гура, С. О. Демченко, Т. Д. Федірчик та ін. У працях С. С. Вітвицької, Л. В. Лебедик, М. В. Супрун увагу зосереджено на професійно-педагогічній підготовці фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр». Проблеми формування професійно-педагогічної компетентності студентів магістратури непедагогічного профілю висвітлено у дослідженнях Н. Г. Батечко, В. М. Кравченко, Н. І. Мачинської та ін.

Основний текст. У ході нашого теоретичного дослідження на основі аналізу науково-педагогічної літератури ми встановили, що професійно-

педагогічна компетентність майбутніх викладачів закладу вищої освіти – це інтегративна характеристика, зумовлена сукупністю знань, умінь, навичок, особистісних якостей, що забезпечує здатність педагога виконувати професійно-педагогічні функції, регламентовані освітнім стандартом та освітніми нормативними документами [1; 2; 3].

Аналіз поглядів науковців щодо структури професійно-педагогічної компетентності, показав, що компоненти структури, визначені різними авторами, не суперечать один одному, а навпаки, уточнюють, деталізують структуру професійної компетентності викладача. Більшість вчених вважають, що особливе місце в структурі професійно-педагогічної компетентності належить мотиваційному компоненту, так як мотив є рушійною силою, яка спрямовує особистість на діяльність [1; 2; 3].

Усі пропоновані дослідниками структури професійно-педагогічної компетентності містять когнітивний компонент – наявність у педагога сукупності фахових, психолого-педагогічних і методичних знань. Також переважна більшість науковців у структурі професійно-педагогічної компетентності викладача виділяють процесуальний (операційно-технологічний, діяльнісний) компонент, що передбачає наявність певних умінь і навичок [3; 6].

Досліджуючи структуру професійно-педагогічної компетентності науковці також виокремлюють особистісний компонент. На їх переконання цей компонент має включати такі складові: індивідуально-психологічну складову – якості педагога, що характеризують стиль поведінки, діяльності та якості інтелекту, креативності педагога; аутопсихологічну – передбачає усвідомлення власних психологічних і поведінкових особливостей, прогнозування шляхів свого особистісного розвитку [1; 2; 3; 6].

Тому, враховуючи аналіз наукових досліджень, у структурі професійно-педагогічної компетентності майбутнього викладача ЗВО можна виділити чотири компоненти, необхідні для його ефективної викладацької роботи: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний [1; 2; 3; 5].

На першому етапі нашого експерименту ми зупинилися на дослідженні мотиваційного компоненту професійно-педагогічної компетентності майбутнього викладача ЗВО. В експериментальній роботі прийняли участь студенти магістратури спеціальності «Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи)» (28 осіб) та бакалаврату спеціальності «Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства)» (39 осіб) Національного університету біоресурсів і природокористування України. У ході дослідження скористалися методом анкетування. На початку якого було з'ясовано, хто зі студентів взагалі не планує займатися викладацькою діяльністю. Респондентам, які дали негативні відповіді було запропоновано вказати на причини, які унеможливають їхню педагогічну діяльність.

На питання «Чи плануєте Ви займатися викладацькою діяльністю?» відповіді позитивно 52 % респондентів. Відповіді респондентів, які не планують займатися викладацькою діяльністю щодо причин, які унеможливають педагогічний напрям роботи представлено у таблиці 1.

Аналіз причин, зазначених студентами магістратури, вказує, що основними причинами, які унеможливають педагогічну діяльність респондентів є наступні: небажання викладати (оскільки більшість студентів магістратури орієнтовані на роботу в інших сферах діяльності); хвилювання під час публічних виступів; низька заробітна плата.

Висновки. Таким чином, у структурі професійно-педагогічної компетентності майбутнього викладача ЗВО варто виділяти чотири компоненти: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний. Дослідження мотиваційного компоненту професійно-педагогічної компетентності майбутніх викладачів ЗВО показало, що основною причиною, що унеможливує викладацьку діяльність є небажання викладати, оскільки студенти орієнтовані на роботу в інших сферах діяльності.

Таблиця 1.

Причини, що унеможливають викладацьку діяльність

Причини	Кількість респондентів у %
1. Не достатньо володію знаннями, вміннями і навичками з фаху	42
2. Не володію методикою викладання дисципліни у вищій школі	34
3. Маю не достатній рівень знань, умінь, навичок із педагогіки та психології вищої школи	56
4. Мені характерний страх виступу перед великою аудиторією слухачів	86
5. Не володію вміннями попередження конфліктів у групі	57
6. Я не впевнений, що зможу попереджати можливі конфліктні ситуації на рівні «викладач-студент», «викладач-викладач»	54
7. Я не хочу бути викладачем	98
8. Низька заробітна плата	74
9. Професія неprestижна	57
10. Власний варіант	4

Література:

1. Бурмакіна Н. С. Компоненти професійно-педагогічної компетентності викладача вищого навчального закладу. *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал*. № 6 (137). 2016. С. 107 – 111.

2. Теслюк В.М. Індивідуальний стиль педагогічного спілкування викладача: теоретико-методичний аспект: [монографія] / В. М. Теслюк. – К. : Видавництво Ліра-К, 2015. – 250 с.

3. Теслюк В.М. Основи педагогічної майстерності викладача вищої школи: підручник / В.М. Теслюк. – К. : Видавництво Ліра-К, 2015. – 340 с.

4. Теслюк В.М. Психологічні засади формування індивідуальних стилів професійно-педагогічного спілкування у майбутніх викладачів вищого аграрного навчального закладу // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : Збірник наукових праць. Випуск 31. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2006.

– С. 202-205.

5. Теслюк В.М. Структурні компоненти індивідуального стилю професійно-педагогічного спілкування / В.М. Теслюк // Науковий вісник Національного аграрного університету. – К., 2005. – Вип.88. – С.245-255.

6. Теслюк В.М. Технології соціально-педагогічної діяльності : термінологічний словник-довідник / В.М. Теслюк. – К. : НАКККиМ, 2011. – 145с.

References:

1. Burmakina N. S. Komponenty profesiino-pedahohichnoi kompetentnosti vykladacha vyshchoho navchalnoho zakladu. Molod i rynek: shchomisiachnyi naukovo-pedahohichnyi zhurnal. № 6 (137). 2016. S. 107 – 111.

2. Tesliuk V.M. Indyvidualnyi styl pedahohichnoho spilkuvannia vykladacha: teoretyko-metodychnyi aspekt: [monohrafiia] / V. M. Tesliuk. – K. : Vydavnytstvo Lira-K, 2015. – 250 s.

3. Tesliuk V.M. Osnovy pedahohichnoi maisternosti vykladacha vyshchoi shkoly: pidruchnyk / V.M. Tesliuk. – K. : Vydavnytstvo Lira-K, 2015. – 340 s.

4. Tesliuk V.M. Psykholohichni zasady formuvannia indyvidualnykh styliv profesiino-pedahohichnoho spilkuvannia u maibutnikh vykladachiv vyshchoho ahrarnoho navchalnoho zakladu // Teoretychni pytannia kultury, osvity ta vykhovannia : Zbirnyk naukovykh prats. Vypusk 31. – K. : Vyd. tsentr KNLU, 2006. – S. 202-205.

5. Tesliuk V.M. Strukturni komponenty indyvidualnoho stylu profesiino-pedahohichnoho spilkuvannia / V.M. Tesliuk // Naukovyi visnyk Natsionalnoho ahrarnoho universytetu. – K., 2005. – Vyp.88. – S.245-255.

6. Tesliuk V.M. Tekhnolohii sotsialno-pedahohichnoi diialnosti : terminolohichni slovnyk-dovidnyk / V.M. Tesliuk. – K. : NAKKKiM, 2011. – 145s.

Abstract. *The professional and pedagogical competence of future teachers of the institution of higher education is defined as an integrative characteristic due to a combination of knowledge, skills, abilities and personal qualities that provides the teacher with the ability to perform vocational and pedagogical functions regulated by educational standards and educational normative documents. In the structure of vocational and pedagogical competence of the future teacher of ZVO four components are distinguished: motivational, cognitive, activity and personal. The motivational component of the professional and pedagogical competence of the future teachers of the high school is investigated. Among the reasons that make teaching impossible, most respondents pointed to reluctance to teach, as they are focused on work in other areas of activity.*

Key words: *vocational and pedagogical competence, future teacher of higher education institution, structural components of vocational and pedagogical competence, motivational component.*

Стаття відправлена: 13.03.2019 р.

© Теслюк В.М., Курінна А.О.